

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS HAJDUMEGYEI FÜGGETLENSÉGI PÁRT HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Elofizetési árak:		Videkre küldve:	
Helyben:			
Egy évre . . . 10 kor. — fill.	Egy évre . . . 10 kor. — fill.		
Fél évre . . . 5 . . .	Fél évre . . . 8 . . .		
Negyed évre . . . 2 . . . 50 . . .	Negyed évre . . . 4 . . .		
Egy óra . . . 1 . . .	Egy óra . . . 1 . . . 70 . . .		
Egyes szám ára 4 fillér.			

Főszerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**
 Felelős szerkesztő: **IFJ. MÓRICZ PÁL.**
 Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:

Hat hasábos petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többször megjelent hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden szöveg 4 fillér.

Vármegyei tisztújítás.

(Nyílt kérdés Kovács Gyula országos képviselőhöz és a szoboszlói elvtársakhoz.)

A »Szoboszló és Vidéke« legutóbbi számában egy közlemény jelent meg, mely a vármegyei tisztújítással foglalkozik, mely alkalmas a közvéleményt megtéveszteni. Pártunkkal és lapunkkal foglalkozik. Kivonatossan ezeket írja, hogy, úgy látszik, miután a függetlenségi és 48-as Kossuth párt a vármegye egyes választókerületeiben győzelemre jutott, nem elégszik meg ezzel, mert a politikát beakarja vinni a vármegyei választásokba is. A »Debreczen« már hónapok óta törekszik, hogy a vármegyéről kirestaurálja még az utolsó hajdut is. December 10-ik napjára már össze is van hívva Debreczenbe a vármegye minden függetlenségi megyebizottsági tagja és ez az értekezlet jelöli majd ki az ujonnan választandó vármegyei tisztikart A t. lap-társ sikertelennek és hiába valónak tartja az egész vállalkozást. A t. lap-társ megvan elégedve a vármegyei tisztikarral. Képzett, munkás, lelkiismeretes tisztviselőnek tartja minden egyes tagját. Csupa jóindulatú vezetők, akik H.-Szoboszlónak mindig javát akarták. Tehát a t. lap-társ szavai ezek: »a mi függetlenségi érzelmű megyebizottsági tagjaink tehát december 10-én nem mennek be a debreczeni csizma vásárcsarnokba, vagy ha bemennek is, csizmát venni mennek oda, nem pedig a vármegye ellen demonstrálni.« Szoboszlón »ennek az iránynak« (szóval a rendszer szemete becsületes tisztításának) csak azokat lehet megnyerni, akik sem nem osztanak, sem nem szoroznak. — Sőt e mozgalom éppen ellenkező elhatározást érlel meg azokban, kiknek már számarányuknál kellő súlyuk van a vármegyén. A közgazgatás jósága legyen a főczél, már eleget, talán sokat politizáltak. Öszintén óhajtják, hogy a mostani vármegyei tisztikar vezesse továbbra is a vármegye ügyeit. Azért egyetértőleg erre a tisztviselői karra adják szavazatukat, tudniillik a szoboszlóiak.

Ennyi roszakaratot és megtévesztést rég olvastunk egy cikkben. Nem a függetlenségi és 48-as Kossuth-párt akarja bevinni a megyeházára a politikát. A vármegye bizottsága politikai testület. Az volt Hajdúvármegyében is,

csak hogy a kurucz vármegye sárgaházában az érdekszövetkezett Tiszaspárti politika bitorkodott eddig. Nem az utolsó hajdunak a kirestaurálása a főczél, hanem hogy a rendszer szemtetől, büntársaitól szabaduljon a vármegye és mi több becsületet tételünk fel a vármegyei tisztikarról, mintsem hogy feltennők, hogy az egész vonalon csupa büntársak állanak. A december 10-iki értekezletre vonatkozó értesülése is teljesen téves a t. lap-társnak, mert itt bizony nem történt meg a vármegyei tisztikar jelölése; hanem a vármegyei függetlenségi pártot alakítottuk meg. Ezt a legelső feladatunkat sikerrel oldottuk meg. Mert a vármegye nem két kulacsos helyeiről szép számban jelentek meg a függetlenségi elvű megyebizottsági tagok. Jelen volt a szoboszlói pártelnök, a nagybecsült Ádám János ur is. A szervezkedés lefolyása a legszebben sikerült, a mint ez a Debreczen szerdai számának a több nyomtatott oldalra terjedő részletes tudósításából tűnik ki. A vállalkozás tehát nem volt hiábavaló; mert a régi hajdubecsület minden őszinte híve zászlónkhoz csatlakozik; mert ez a zászló nem a bünpalástolás, hanem a tisztítás zászlaja. Mindazonáltal a vármegyei tisztikarról mondott bókok ellen kifogásunk nincsen, ha azokat a t. lap-társ, mint a tulajdon jobb meggyőződését hirdeti. A debreczeni csizmacsarnokot sem illik kicsinyelni; mert a becsületesség és hazafiság nem mindig a szalonokban, a császárkabát alatt lakozik. Külömben is a szervezkedő gyűlés nem a csarnokban, de a függetlenségi kör helyiségében folyt le. És bizony-bizony ne kicsinyeljük azokat a hazafias csizmadiákat sem . . . A kaptafa csak akkor válik csufisággá, ha azt megtagadják némely emberek. És hogy a vármegyei házán »kormány-pártilag« politizáltak eleget, talán sokat is, szívesen járulunk hozzá. Bizonyosságok reá a főispáni rendszer és czimboraság azon büzhödt szemétdombjai, a melyeket a kortespolitika elnézése halmozta botránydombokká és amelyek megérlelték a főispán lemondásának letört virágát.

Végül az ellen sincs kifogásunk, ha a t. lap-társ egyesült erejével a jelenlegi tisztikarra szavaz. Mi még csak nem is igyekszünk kapacitálni a t. lap-társat, a t. lap-társ. fent megírt szel-

lemű elvbarátait; minekünk csupán a szoboszlói függetlenségi és 48-as Kossuth párt tagjaihoz (így a független megyebizottsági tagokhoz) és Kovács Gyula Kossuth párti országos képviselő és megyebizottsági tag urhoz van nyílt szavunk és pedig:

Azonosítják-e magukat a »Szoboszló és Vidékében« megjelent nyilatkozatokkal? Elítélik-e, mint a t. lap-társ feltüntetni óhajtja, hogy ezen elnyomott, jogaitól kifosztott vármegyében sikerült szerveznünk a vármegyei függetlenségi pártot? Vagy inkább a Dégenfeld főispán kortes-rendszerének és büneinek palástolóihoz csatlakoznak és nem mi hozzánk, az immár egész vármegyében szervezett és a cselekvés terére lépett vármegyei függetlenségi párthoz?

Erre kérünk nyílt és őszinte nyilatkozatot a szoboszlói elvtársainktól és Kovács Gyula ezidőszerű Kossuth-párti követ urtól és a megyebizottság tagjától; mert tisztázni kell, hogy a régi hajdu becsület tisztító munkájában ki tart velünk és kik vannak ellenünk: a főispáni rendszer csatlósaihoz szegődvén.

Ifjabb Móricz Pál.

Dr. Benedek János beszéde.

(Elmondta a képviselőház december 11-iki ülésén.)

Benedek János: T. ház! (Halljuk! Halljuk!) Mindazon pártnak megbízása következtében, a melynek igénytelen tagja vagyok, azon kötelesség teljesítése vár reám, hogy a ház asztalán fekvő és a vármegyei pénztári és számvéviségi teendőinek el látásáról intézkedő tjavaslatra vonatkozólag azzal az elvi kötelezettséggel és határozottsággal, mely pártunknak, a függ. és 48-as pártnak magatartását a vármegyei önkormányzat ellen intézett ártó törekvésekkel szemben mindenkor jellemezte, pártunknak álláspontját és ezen állásfoglalás indokait kifejtteni megkíséreljem, nagyon is érzem ennek a feladatnak vállaimra nehezedeő teljes súlyát.

Mindannyian egyetértünk abban, hogy a vármegyei közigazgatás és egyáltalában a törvényhatósági közigazgatás mai állapota tarthatatlan, (Ugy van! a szélsőbalon) és hogy ez az állapot gyökeres orvoslást igényel. (Ugy van! a szélsőbalon.)

A törvényh. közigazgatás mai állapota nem elégítheti ki sem az államosító, központosító felfogások, sem az önkormányzat és választási rendszer elvi harezosait. (Igaz!

Ugy van! a szélsőbalon.) Felfogásaink között csakis a baj eredetere és orvoslási módjára nézve van közöttünk eltérés. A magyar vármegyét tulajdonképeni mivoltából teljesen kiforgató 1886. é. XXI. tc. uralma tönkre silányította tört. alapon nyugvó alkotmányunk ezen igazi nemzeti intézményét. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Sikerült a vármegyei intézménytől elvenni a kedvét még azok nagy részének is, akik nemcsak kegyelettel és tisztelettel, de nemzetünk jövőjének esetleg bekövetkező zivataraira gondolva, megnyugtató reménnyel tekintettek alkotmányunk ez ősi bástya falaira. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Az a rendszer, a mely részben megfosztotta a vármegyét tisztviselőnek választási jogától, részint a főispáni kijelölés beklyóba szorította a választást. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Az a rendszer, a mely a vármegyei tisztviselőt nem pusztán közigazgatási teendőinek alapos teljesítését várta, hanem nagyon gyakran főleg csak korteszolgálatokat követelt. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon) mely a főispáni miúndhatóság aradatát zudította a vármegyere, megtermette a maga keserű gyümölcseit (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Sikerült a vármegyei rossz hírbe keverni, az egyesek által elkövetett s főleg a kormány mostoha bánásmódjából, különösen pedig a főispáni laza ellenőrzésből keletkező hibák és visszaélések miatt. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon) sikerült ezen visszaélések nyomában keletkezett ellenszenvet magára az intézményre áthárítani (Helyeslés a szélsőbaloldalon) és a közvéleményt mesterseges módon akként alakítani, hogy a vármegye minden hibája abból keletkezik, mert választott tisztviselői vannak. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A gunyolodásoknak állandó czéltablaja lon a vármegye, közeletheben es sajtóban egyaránt. Különösen az utóbbiban állandó rovat lett az arvak pénze és a vármegyéknek különösen pénzkezeléssel megbízott képviselőit kezd ték olybá tekinteni (Halljuk! Halljuk! mintha nagyon közeli rokonságban állanának azzal a családdal, a melynek fejé, pater familia olyképen dicsekedett három fiával, hogy a legkisebb a kereskedelmi akadémiába jár, a középső bankpénztárnok, a legidősebbik már Amerikában van. (Derültseg a szélsőbaloldalon.) A vármegyei gazdalkodásról elterjedt ezen sajnálatos balvélemény, melynek szellője végig suhan a most beterjesztett törvényjavaslaton, annak indokolásán és az igen t. előadó ur beszédében, azt a tételt látszik felállítani, mintha a vármegyei tisztviselők megbízhatósága nem állana egy szinten a hasonló alkalmazású állami tisztviselők megbízhatóságával. Hogy ez a vélemény igazságtalan, azt bővebben indokolni főösleges. Becsületes embernek egyforma a becsülete és a kötelességerzete, akár a vármegyénél, akár állami szolgálatban kell teljesíteni kötelességét. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Laza erkölcsi felfogással bíró egyén pedig — sajnos — találkozik itt is, ott is egyaránt. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Hiszen ha annyira megbízhatatlanok volnának a vármegyei pénzkezeléssel és számvevőségi teendőikkel megbízott tisztviselők, akkor ez a törvényjavaslat se nyitná meg előttük az állami alkalmazás kapuját. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Mindazonáltal azt mondja a törvényjavaslat indokolása és az előadó ur is úgy mondta, hogy ez az újítás különösen a bizottság szempontjából szükséges és minden esetre nagy megnyugvására fog szolgálni a vármegye közönségének és árváinak, hogy ha ezentul valami visszaélés, valami szabálytalanság talál történni, akkor azt nem

vármegyei, hanem magyar királyi állam tisztviselő fogja elkövetni. (Derültseg a szélsőbaloldalon.) A minden áron való államosítás barátai lelki gyönyörűséggel, bizonyos kárörömmel tekintnek az ezen törvényjavaslat által előidézendő változásokra. A vármegye elavult éléskamrája kerül ez alkalommal nézetük szerint szellőztetés és új kulcsárok gondozása alá. (Derültseg és szélsőbaloldalon.) Felfordítatnak a régi hombárok, amelyekben és patkányesaládok vertek maguknak bizodalmas fészket. S a kamra pókhálóinak zugaiból az államosítás áldást árasztó napfényere fognak kerülni a közvagyon hűtlen kezeleséből élő pókok. (Derültseg a szélsőbaloldalon.)

Napvilágra jutnak az adomák korszakának világában készült régi jó megyei és községi számadások. Jöttünk-mentünk: száz forint, ettünk-ittünk: kétszáz forint, egyéb semmi: száz forint, summa summárom: ötszáz forint. Vagy ama nevezetes feljegyzés, amely egy bizonyos község régi számadásainak rubrikái közt ma is ott sárgul: (Halljuk!) Tekintetes főszolgabíró ur ebédre varatván, de nem jöhétvén, kétszáz forint. (Derültseg a szélsőbaloldalon.)

Valóban jó szolgálatot tesz a humoros visszaemlékezéseknek ez a törvényjavaslat, a mely úgy a kisereteül szolgált, mint az igen tisztelt előadó ur által kifejtett indokolás szerint nem is érinti az önkormányzatot. A mint a t. előadó ur finoman kitejezte, az állam saját közegeit a vármegyének rendelkezésére boesatja, tehát ezuttal nem a régi vármegyei kifejezés szerint a vármegye ajánlja hivatalbeli szolgálatát az államnak, hanem az állam ajánlja hivatalbeli szolgálatát a vármegyének. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Ez a törvényjavaslat csak a pénzkezelés nyügetől szabadítja meg a vármegyét. Hisz oly terhes dolog az, mikor az ember a maga pénzét saját maga kénytelen kezelni. Ettől az alkalmatlanságtól szabadítja meg a törvényjavaslat a vármegyét (Derültseg a szélsőbaloldalon) s egyéb változás nem is történik, csak az (Halljuk!), hogy a megyei számvevő, a megyei kormányzat eddigi pénzügyminisztere (Halljuk!) s a megyei pénzkezelés többi sáfárjai ezentul a m. kir. belügyminiszter ur fenhatósága alá kerülnek. A granatgombos, megfakult, meghagyult, . . . de azért diszmagyart zöldhajtókás, fehér-gombos pénzügyi egyenruhával, vagy csak egyszerű államhivatalnok szürke kabáttal kell felszerelniük s a pipatőrümet nem sutasos, egyenruhás hajdu fogja szerben-számban tartani, hanem e helyett a pénzügyminiszteriumi számvevőségekben inkább használatos virginia-csutkakra fog szoritkozni a vármegyei tisztikar állami gondozás alá kerülendő része.

De hát igaz-e, hogy nem esik ezen újítás által a vármegyei önkormányzaton semmi esorba s hogy a vármegye önrendelkezési jogát ez a törvényjavaslat egyáltalán nem is sérti? (Halljuk! Halljuk!)

Mielőtt erre a kérdésre megfelelőnek engedje meg a t. ház, hogy egy kis rövid kitérést engedjek meg magamnak s visszatérjek az igen tisztelt miniszterelnök urnak Rátkay László t. barátomnak a napirendhez való szólás keretében előterjesztett indítványára adott válaszára, arra a felszólásra, a melyben Rátkay László azt indítványozta, hogy ez a törvényjavaslat ne most vétsék tárgyalás alá. (Halljuk! Halljuk!)

Az igen tisztelt miniszterelnök ur akadékoskodásnak mondta Rátkay László t. barátomnak az egész ellenzék által osztott ama felfogását, hogy miután az 1891: III. t.-cz. határozottan utasítja a kormányt,

hogy a közigazgatás államosítására vonatkozó összes törvényeket egyidejűleg terjeszse elő, tulatesi magát a miniszterelnök ur ezen a törvényen, mikor a közigazgatásnak, illetőleg önkormányzatnak csak egy részletére vonatkozólag terjeszt elő törvényjavaslatot és pedig oly módon, hogy az önkormányzatnak ezt a részét az állam javára egyszerűen konfiskálja. (Helyeslés a baloldalon.) Nem vonta kétségbe Rátkay László t. barátom a kormánynak abbéli jogát, hogy bármely törvényjavaslatot előterjeszthessen; de ha a képviselőháznak morális kötelessége, a mint a t. miniszterelnök ur kifejezte, az általa beterjesztett törvényjavaslatot tárgyalás alá venni, akkor a t. miniszterelnök urnak is morális kötelessége tisztelni a törvényben világosan benne foglalt utasítást, a melynek megalkotásában magának a miniszterelnök urnak is része volt. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Azt mondja az igen t. miniszterelnök ur, hogy az 1891 III. t.-czikknek az a kitétele, hogy „egyidejűleg“, nem jelenti azt, hogy „együttesen.“ Ha a grammatikai törvényt magyarázat nem nyújtana nekünk e tekintetben teljes világosságot, akkor fordulnunk kell a történelmi, vagy a logikai magyarázathoz és ha a törvényalkotásnak körülményeit, a törvényhozásra alkalmas szolgált ténykörülményeket veszszük figyelembe, vagy pedig nézzük a törvényhozás czéljait, ezen törvény megalkotásánál, akkor ki fog tűnni, hogy épen azért nem lehetett keresztül a Szapáry miniszterelnök, mint belügyminiszter által annak idején beterjesztett törvényjavaslat, mert hiányoztak mellőle az u. n. biztosítéki törvények. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Épen ezért maga Szapáry miniszterelnök ur indítványozta a második szakaszt, hogy ne csak a közigazgatás államosításáról hanem ezzel kapcsolatosan az u. n. közszeabadságoknak biztosítására vonatkozó összes törvényjavaslatok egyidejűleg terjesztessenek a ház elé. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ebből pedig más magyarázatot, mint azt, hogy ezeknek együttesen kell a ház asztalára kerülni, kimagyarázni nem lehet. (Élénk helyeslés a szélsőbalon.)

Ezen kitérések után rámutatok arra, hogy én előttem és mindazok előtt, kik a vármegyei önkormányzati jogát, mint történelmi alapon fejlődött alkotmányunk egyik biztosítékát feltékeny gondnal őrizzük, ez a törvényjavaslat az a sajnálatos és megdöbbentő látványt tárja fel, hogy az a megye önkormányzati jogának és közigazgatási tevékenységének tetemes részét konfiskálja, mert a vármegyei számvevőségi és pénzkezelési teendőit az államhoz ragadja. (Élénk helyeslés a baloldalon) az önkormányzat ellenőrzését, ezen közigazgatási hivatalok feletti ellenőrzési és fegyelmi jogot a kormányra ruházza, általában a vármegyének ide vonatkozó összes intézményeiből és jogaiából tabula rasát csinál (Élénk helyeslés a baloldalon) vajjon lehet-e a vármegyei önkormányzatról beszélni akkor, mikor a vármegye kezéből ki van véve a jog, hogy a saját szükségleteire megkívántató és gondozására bizott pénzeket maga kezelje? Önálló-e az az egyén, aki saját vagyonának és pénzértékeinek kezelé-étől meg van fosztva? Hiszen ez az elbánás az egénre nézve sem jelent egyebet, mint vagyoni csődöt, valamint ez a törvényjavaslat sem jelent egyebet a vármegyei önkormányzat teljes és tökéletes csödbe juttatását. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

A törvényjavaslat bizottsági tárgyalásai alkalmával, mint a közigazgatási bizottságnak egyik szerény tagja, midőn pártunk elvi álláspontjára helyezkedve, elleneztem e törvényjavaslat általánosságban való elfoga-

dását, egy hasonlattal éltem. Hólapdához hasonlítottam ezt a törvényjavaslatot, melyet a kormány hatalma a magyar közéletre legurított és a mely útjában nagyobbra és nagyobbra növe, magával fogja ragadni, maga alá fogja temetni a vármegyei intézménynek még megmaradt romjait, ki fogja tépni utolsó gyökerszárait is a vármegyei önálló önkormányzatnak. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A bekövetkezett pár nap máris igazat adott nekem, (Halljuk! Halljuk!) és igazolta, hogy ez a hasonlatom találó volt. Pár nap múlva ugyanis már bejelentette a belügyminiszterium vezetésével megbízott belügyminiszter ur, hogy ezt a törvényjavaslatot nyomoo fogja követni az egészségügy államosítására, ezt a törvényjavaslatot pedig a községek rendezésére vonatkozó törvényjavaslat.

Kitűnik ebből, t. ház, hogy a t. kormányelnök urnak a közigazgatás államosítására vonatkozólag egész tervsorozata van, de ellentétbe helyezkedve az 1891. III. cz. világos rendelkezésével, az államosításra vonatkozó javaslatokat nem együttesen, nem egyszerre, és nem az u. n. biztosítéki törvényekkel kapcsolatban (Ugy van! a szélső baloldalon.) hanem részleteiként kívánja a ház elé terjeszteni, vagyis irgalmat kíván gyakorolni a beteg vármegyével és pedig oly módon, hogy nem egyszerre adja oda neki a méregpoharat, hanem csak cseppen kint ad be neki a tartalmából, nem egyszerre öli meg, hanem előbb levágja a kezét, azután a lábát, előbb megcsontítja, megnyirbálja jogait, szervezetét úgy, hogy mikor a kegyelemdőfésre kerül a sor és a kormányhatalom az öngazgatásban foglalt minden jogosítványt lefoglal a maga részére az államosítás szent nevében, ne is legyen kedvünk harczolni ellene, hanem nyugodjunk bele, hogy ez a vármegye úgy sem életképes és ha jogainak utolsó szikráját is kioltják belőle és az egykor oly dicsőséges élet végső lobot vetve . . . (Nagy zaj. Halljuk! Halljuk!)

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek képviselő urak!

Benedek János: . . . a múlté lesz, azt mondhatjuk a honfajdalom igaz meggyőződésével, hogy végezte szenvedéseit sirba szállt, oda való volt!

De mielőtt meghoznák a magyar alkotmánynak és nemzeti önállósá unknak őrtálló vitéze felett a halálharangot, engedje meg a t. ház . . . (Nagy zaj a szélsőbaloldalon: A jobboldalon folyton beszélgetnek.)

Elnök: Az egyik oldalon épen oly hangosan beszélgetnek mint a másikon. (Élénk ellentmondás a szélsőbaloldalon.)

Barta Ödön: Kérem itt senki sem beszél, mindenki csendben van! (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Lukács Gyula: Eddig legalább a szűzbeszédet figyelemmel hallgattak!

Barta Ödön: Ez nem is szűzbeszéd, hanem komoly felszólalás!

Benedek János: Mielőtt — mondom — meghoznák a felett az utolsó őrtálló vitéz felett a halálharangot, engedje meg a t. ház, hogy megkíséreljem felriasztani azokat, akik a haldokló hősnőn hivatva vannak és tudnak is segíteni, és bár ismerem a t. többség hangulatát, felfogását e kérdésben és így nincsen kilátásom arra, hogy felszólalásomnak valami tényleges sikere lesz (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon), mégis felemelem e törvényjavaslattal szemben magam és annak a pártnak nevében a melynek tagja vagyok, tiltakozó szavamat, hogy ha egyebet nem érek is el, de bizonyoságot szolgáltatassak pártunk hü ragaszkodásáról a vármegyei önkormányzat intézményéhez. (Élénk tetszés a szélsőbaloldalon.)

Az államosítási törekvéseknek megvan-

nak a maguk történeti előzményei. Valahányszor nemzetünkre a zsarnoki hatalom isten csapása erősebben zúdult a szokottnál, az első hullámverések mindenkor vármegyei intézményünket sújtották. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Igaz, hogy annak erején az ostromlók hajótörést szenvedtek! Eleg legyen hivatkoznom József és Ferencz császároknak e tekintetben tett kísérletezéseire, akik belátván az ostrom hiábavalóságát, nagyesszű külügyminiszterek, Kaunitz és herczeg Metternich tanácsára önmaguk tértek vissza a törvényesség és alkotmányos kormányzás útjára, belátva, hogy a ki nem elégitett Magyarország a Monarchia nagyhatalmi állása nem tartható fenn, a mint ezt Beöthy Ákos érdemdus képviselőtársunk úgy képviselőházi beszédeiben; mint a magyar államiség fejlődéséről, küzdelmeiről irt örökbecsű politikai tanulmányában oly találoan kiszinezte. (Tetszés a szélsőbaloldalon.)

A mindenaron való államosítás hívei az 1848. évi törvényhozásra szeretnek hivatkozni, a törvényből veszik államosítási törekvéseikhez az alapot. Egész helytelenül és indokolatlanul. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Mert oly törvényalkotási nagy münél, mint a minő az 1848 iki korszakalkotó törvényhozás volt, nem annak egyes kiszakított részecskéi, de az egész alkotás szelleme szerint kell a mű tulajdonképpen tartalmát megbirálni (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Az 1848-iki törvények népképviselői alapra helyezték a törvényhozási jogot, ugyan csak népképviselői alapra kívánták helyezni a végrehajtó hatalomnak azon tetemes részét is, a melynek teljesítése a vármegyei önkormányzat hivatása.

Az 1848. XVI. t. cz. a következőket rendeli: (Olvassa.)

„A megyei szervezetnek, Magyarhon s kaposolt részei alkotmányossága védbástyáinak a közszabadsággal összhangzásba hozatala egyszersmind a közigazgatásnak időközben is minden megakadástól megóvása tekintetéből rendeltetik: a miniszterium a megyei szervezetnek a népképviselői alapján rendezéséről a legközelebbi országgyűlésnek törvényjavaslatot fog előterjeszteni.”

E törvény ezen rendelkezéséből világos, hogy az 1848-diki törvényhozás a vármegyei önkormányzatot összhangzásba kívánta hozni azon alapelvekkel, a melyek szerint a törvényhozást reformálta és magát a vármegyei önkormányzatot is a népképviselői alapján kívánta helyezni. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Hogy ez a felfogás évtizedeken keresztül meg az államosító felfogású politikuskok között is meggyökeresedett, semmi sem bizonyítja jobban, amint gróf Andrassy Gyulának 1861-ben tett nyilatkozata. (Halljuk! Halljuk! olvassa:) „Míg a szabad választáson alapuló megyei rendszer fennáll, egy megye sem fogja a kormány alkotmányellenes parancsait teljesíteni. Míg a hivatalok választás által töltetnek be, egy hivatalnok sem fogja végrehajtani a kormány törvénytelen rendeleteit.” (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Még Horánszky Nándor igen t. képviselő ur is arra hivatkozott ama bizonyos nagy közgazgatási vitánál, hogy a vármegyei önkormányzatnak a Szapáry-féle törvény által véghezviendő módosítása esetén is, még mindig annyi jog marad a vármegyék kezében, hogy két nap alatt ellenszegülhet és megakadályozhat a felsőbb helyről jöhető minden alkotmányellenes törekvést.

Ha ez a javaslat törvényerőre fog emelkedni, magunk zárjuk el magunk elől ezen ellenőrzési, ellenállási jog alkalmazását mert épen megfordítva s épen ellenkezőleg az államhatalom fogja útját állatni annak, hogy ezen törvényben neki nyújtott jog ál-

tal egyszerre véget vethet a vármegyei önkormányzat minden önállóságának s további működésének! (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

— Folyt. köv. —

A debreczeni „husáru csarnok.”

A Debreczen városi rendszer büneiről alábbi panaszos sorokot vettük, a melyek fölött, elvárjuk, hogy a tanács befolyásolásoknak nem engedve, itél és hoz a megsértett közérdeket kielégítő határozatot. Így hangzik a magvas czikk: Arról a sokat emlegetett város „észseru” gazdálkodásról kell megint egy illustris példát feljegyeznünk.

Történt nem is olyan régen — alig egy esztendeje, hogy város a Dégenteld-téri piacon elhelyezett kevésbé diszes és a város fejlődésének sem egészen megfelelő u. n. kofaszékeket elkasszirozta s daczára, hogy eme nyílt asztalon s fedetlen helyen való árulás ellen évtizedek során nem merült fel semminemű panasz — saját initiatívájából kiindulva eme kofaszékeket a városhoz illő, diszes, fedett áruhelyekkel — az egészségügyi követelmények betartásával épült vassátrakkal cserélte fel.

És eme vassátrakat létesítette éppen az évtizedek óta ott levő bornyu-sertés és líra hus árulók számára.

És ez teljesen érthető és indokolt dolog volt, hogy a tanács a szepitészeti és egészségügyi szempontok figyelembe vételével olyan áruhelyeket létesített, melyek a kor kivanalmainak megfelelőek s szívesen bele is törődtek emez új állapotba minde-nyik — bár ezekért az új sátrakért jóval több bért kellett fizetniök, mint a mennyi a régi kofaszékek után fizetett helypénz volt.

S most alig hogy hozzá szoktak ezekhez a direkte számukra létesített vassátrakhoz — mi történik.

Az igen tisztelt főmérnök ur, — a ki nek bizonyára nagyon nyomja a lelkét, hogy az a kölcsönből felépített két bérház alig jövedelmez 2 % ot a városnak — gondol mereszlet és nagyot s a Simonffy-utcai 1 ső számú bérház kiadatlan heverő bolthelyiségeiből összemponál egy úgy nevezett husáru csarnokot. S aztan megteszi a tanácsnak a jelentést az általa felfedezett új jövedelmi forrásról, melynek évenként 5-6000 frtot kell behoznia.

A tanács természetesen el van ragadtatva s minden bővebb fontolgatás nélkül elrendeli, hogy azok a szegény jámbor emberek, akiket úgy lehet vezetni, a hogy akarnak, — hurczolkodjanak ki azokból a számukra alig egy évvel épített vassátrakból, a melyekért f. évi Decz. 31-ig ki is fizették a bért, s költözzenek át már f. évi. Deczember 1-en a főmérnök ur husáru csarnokába.

Mindezt miért? Mert a főmérnök ur így akarja, mert ezeken a szegény embereken akarja behozni — legalább részben — azt a veszteséget, amit ráfizet a város azokra a bérházakra. Ez a valódi ok, amit mindenki tud, a másik pedig, amit senki sem hisz el, az az émelegység hangoztatott közegészségi szempont.

De ennek a hangoztatásából még furcsább következtetésre jutunk. Hát olyan rohamosan változó a tisztelt tanácsnak a közegészségi érzéke, s olyan könnyen irányítható a főmérnök ur észjárásának szele által.

Hiszen ez előtt alig egy évvel büszkén méltóztatott rá mutatni azokra az új vas

sátrakra, hogy — ime a Degenfeld téri bornyuhus s egyéb árusok az egészségügyi követelmények betartásával épült tiszta, izléses áruhelyeket nyertek. — s ma már ugyanazon helyiségek nem megfelelők, közegészségileg károsak stb.

Hisz az efelékellem önmagát blamirozná s intézkedései iránt a polgárok bizalmatlanságát provokálná a tanács! De nem is tételhezhető fel józan észszel, hogy az eféle indokolást a tanács magáévá tenné.

Nem is ez az ok itt, hanem annak a szerencsétlen bérháznak minden uton-módon jövedelmezővé tétele.

Hát ez ellen semmi kifogásunk, — de ne akarja azt polgárainak tönkretétele és elpusztítása által jövedelmeztetni, ne bolygassa ki azokat a szegény népeket azokból az áruhelyiségekből, amelyeket alig egy évvel ezelőtt a város maga létesített nekik s ne kényszerítse főként olyan helyiségbe, melynek nem praktikus és tarthatatlan voltát már az első napok megmutatták.

Hiszzen nézze meg bárki ezt a híres hus árusarnokot, rögtön meggyőződik annak szerencsétlen alkotásáról. Harom külön bejáratu bolthelyiségbe szórták szét ezeket az attelepített borju és libahus árusokat, s ezekben a boltokban két oldalt pár négyszög méternyi területű kaliczkaszerű zárkákba bepréselték őket, hol áruikat nem tudják elhelyezni. Ezekért a zárkákért pedig fizet egyik-egyik 240—260 koronát! Középen pedig volna a vásárló közönség részére szolgáló hely. De micsoda nyomorúságos téség ez! Ha ebbe a bolthelyiségbe 15—20 vevőbejön, tele van a bolt, úgy hogy mozogni sem lehet. Már pedig azt hisszük, hogy egy ilyen nagy városban, hol az egész lakosság itt, ezekben a helyiségekben kénytelen beszerezni e féle szükségleteit, arra is tekintettel kellene lenni, hogy a vevő közönség ne legyen kénytelen óraszámra ácsorogni.

Hogy pedig majd a meleg beálltával, a mikor a levegő a Simonffy-utca magas bérházak közt megszorul s a nap betűz ezekre a hus áruló helyekre, hogyan tudják megőrizni áruikat a megromlástól, megbűdősödéstől, arra magunk is kíváncsiak vagyunk. Az árusarnok pineze helyiségei is teljesen használhatatlanok, tele vannak patkánnyal, ott husneműt tartani lehetetlen.

Szóval ezer és ezer az ok, mely arra mutat, hogy nem volt jó gondolat ép ezeket a husárusokat régi s egészségügyi követelményeinknek is megfelelő helyekről megbolygatni s olyan helyre kényszeríteni, mely üzletük folytatására teljesen alkalmatlan s tönkrejutasokat eredményezi. Ezek a szegény emberek pedig, kiket csak úgy pórászson vezethetni vél a főmérnök ur eszejárása, akik évek óta ebből a foglalkozásból keresik mindennapi kenyerüket s tartják fent családjukat — kapkodnak fűhöz-fához, mert semmikép sem tudnak megnyugodni eme méltatlan s önkényes eljárásról s későbbek eme rájuk erőszakolt helyiséget végképen odahagyni s együttesen egy érdekeiknek megfelelő áruházat venni.

Ugy tudjuk, hogy e tárgyban az érdekeltek kérvénynyel is fordultak a városi tanácshoz s hisszük, hogy jogos panaszunkat méltányolni is fogja a tanács.

dráb.

BIZALMI SZAVAZAT.

— Ajánlva a belügyminiszter ur figyelmébe —

A múltból egy történetet mondok el. Hajdumegye és Debreczen város főispánja és utóbbinak polgármestere nagyon jó egyetértésben éltek. Minden jöbön — t.

i. a mi nekik jónak látszott — támogatták egymást. Ténykedésüket kölcsönösen dicsőítették; hatalmukat napról-napra gyarapították; a törvényhatóságokról rendelkező „Tisza“ féle törvényt jól feltudták használni; a tisztviselői és hivatalnoki karban feltétlen támogatókra tettek szert; a képviselők körül nyájas leereszkedés, barátságos parolázás, kecsesítő ígéret, estélyeken, disznótorokon való személyes megjelenés, a házi asszonyokkal való kedveskedés — a hol megfelelőnek látszott egyosek érdekének előmozdítása; itt-ott ezen érdekek összetűzése, sokszor oly összegubanczolás által, hogy azok egyiknek és másiknak romlása nélkül többé szétválaszthatók nem voltak: oly hatalomra vergődtek, hogy a bizottsági gyűlések csak proforma tartottak, mert azokban csupán az történetelt, amit ők akartak. Egymást dicsőítették. Egymásnak dicsőítése meghozta számukra a felsőbb kitüntetést. A kormányelnök és a belügyminiszter teljesen megbíztak bennök, szabadkezet nyújtottak nekik. Jövähagytak tüeszköt bogarat. Megengedték a pálinka mérést; a 25—30 millió frt. értékű társ vagyon mellett a 42 percentségi községi pótdadót, a borfogyasztási adó utáni és az ingatlanok forgalma után járó illeték szedést stb.

No de ők is kitétek magukért, mert mikor a fellegek Bánffy Dezső napja körül tornyosodni kezdettek, mikor a haza gondviselése és törvényhozója a párt klubban az uralkodó pártnak s kormányának örök életet akart biztosítani, mely hazánk alkotmányán csupán annyit változtatott volna, hogy a „Tisza et Comp“ cég diktálta volna a neki tetsző törvényeket, de e merénylet balul ütött ki: a nagy nevű kormányelnöknek bizalmi szavazatot akartak küldeni s háborgó kedélyére gyógybalzsamot nyújtani. E végből összehívták tehát a megyei és városi képviselő testületeket és a bizalmat szépen meg is szavaztatták, a mi a néhai kormányelnöknek annyira jól esett, hogy örömeben felkiáltott: „Ime, hogy adjam be derekam, mikor a többség ily szépen támogat!“

Bánffy Dezsőt ez a többség meg nem mentette. — De azt hisszük, hogy a mi főúrunkat sem fogja Debreczen és Hajdumegye élén megtartani az a bizalmi szavazat, az a dicsőimousz, melyet hatalmának uszályvivői, ténykedésének részesei folyó évi december hó 15-én egyhangulag zengedezni fognak; mert habár a kormányelnök intencióival mindenben egyet nem értünk, mégis feltesszük róla, hogy őt ama elhangzó bizalmi szavazatok, dicséretetek tévutra terelni nem fogják, hanem itéletét meg nem czáfolt és megczáfolatlan tényekre, azon elvitáztatlan és csupán kétségbeesést előidézhető gazdalkodási manipulációkra fogja alapítani, melyeknek Debreczenben és Hajdumegyében ő a megteremtője. És befogja látni, hogy itt nem lehet szó egyszerűen lemondás elfogadásáról, hanem igenis nagy szükség van az itteni gazdalkodás megértésére egy erőlyes kormánybiztosnak küldése.

Kaczor.

NAPI HIREK.

A „Debreczen“-ről.

Nemsokára következik az az idő, midőn lapunk előfizetési felhívását közreadjuk. Az olvasók eddig is tapasztalhatták, hogy lapunk a hazafias és független magyar iránynak a szószólója. Nem személyi érdekért hazudunk, hanem a szent elvek igazságaiért küzdünk, bármely alacsony erőszakkal is férfiasan szembeszállva. Nagy elégtételünk tehát az minékünk, hogy küzdésünk nemes voltát a vármegyei szervezett független párt is elismerte és kitüntette, mint azt már lapunk szerdai számában jeleztük is. Eddig ez a lap, noha messze vidék függetlenségi törekvéseit is önzetlenül, hiven szolgálta, voltaképpen csak a debreczeni függetlenségi pártnak volt a hivatalos közlönye; de ime most a Hajdúvármegyében szervezett függetlenségi párt is hivatalos közlönyévé avatta lapunkat; ép ez a körülmény bizonyítja, hogy lapunk nem néhány rebachlovag aljas üzérkedésének béreszköze, hanem a hazafias, független közönség bizalmasa és szenytelen elvek hangadója. Büszkén és jóleső örömmel kérjük tehát olvasóinkat, elvbarátainkat, ezen körülményt vegyék tudomásul. Mi azon leszünk, hogy megfeleljünk azon kitüntető bizalomnak és előismerésnek, melyet független hazafiak, önzellen férfiak, a régi hajdu becsület követői elhatározása folytán irtunk lapunk homlokára, tudatva barátainkkal, hogy mostantól a

DEBRECZEN

a debreczeni és hajdumegyei függetlenségi párt hivatalos közlönye.

Bizalom a főispánnak.

Degenfeld József gróf lemondó leveles főispánt kellemetlen helyzetbe sodorták azok minden befolyást latba vetve toborozták a híveket a december 15-ik napi gyülekezésre, hogy bizalmuk szavával támasszák oldalba a Degenfeld gróf főispán roskadozó székét, melyet iszapos alapjáról borít felre a 18 évig tartó korrupciós, lejárt és leleplezett rendszere. Ámde ez a bizalomnyilvánítás kései lesz már, míg egyrészt kétesbecsű borostyánt terem a távozó főúrunk, másrészt a belügyi kormány befejezett határozatát a főispán menesztését illetőleg nem fogja megváltoztatni, sőt az alispáni kulissza lovagok által kezdeményezett, erőszakolt és csak a gyöngébbeket megtevesztő mozgalom — ellen mozgalmat provokált. A mennyiben, biztos értesülésünk szerint, azzal szemben Debreczen város független polgárai, az érdekek által le nem biliucstelt ellenzék most már maga emel a főispán és a vele összeforrott rendszer ellen bizalmatlansági nyilatkozatot és tiltakozást. Nagyon kellemetlen helyzetbe sodorták tehát a bukott bálványt, azon főispáni kulissza lovagok, kik magok különben a nevé-

ket sem irták alá a bizalmi gyűléses meghívónak, midőn a deczember 15-iki eseménydus napot előkészítik és szitják. A független polgárság ezen végsőkétségbeesésből kivágott tromfra méltóságos tiltakozással fog felelni. Már pedig ettől a keserű pohártól megkímélhették volna a lemondás sulya alatt roskadozó főispánt; hisz tapasztalhatták volna, hogy a «meghívó» levél aláíróinak a toborzása sem ment simán, attól is visszahúzódtak többen. Egyébként megemlítjük, hogy a deczember 15-dik napi meghívó levelekkel egész elárasztották a várost a különben szóval is kapacitáló kilincselők. Nem ülnek fel nekik; eleget bizonyít a 42 percentes debreczeni pótdadó.

A vadasdi székelek temploma.

A vadasdi székelek testvérek templomára a debreczeni református testvérektől újabb szép adományokat vettünk, melyeket is most midőn köszönettel nyugtatunk, jelentjük, hogy ez újabb 25 korona adományt, postára adtuk és elküldtük a vadasdi lelkészi hivatalnak. A magyar érzéseiről becsült debreczeni eszmadia társulat 10 koronát, a Csapó-utcai református leányiskola adott szivü kis növendékei 15 koronát, gyűjtöttek a vadasdi templomára. Három kis leány hozta be szerkesztőségünkbe ezt a szép gyűjtést, az I-IV-ik osztályban Eöry Mariska tanítónő 5 koronát, a III-ik osztályban Tóth Erzsike tanítónő 5 koronát, az V-VI-ik osztályban Kálmán Mariska és Kiss Juliánna tanulók 5 koronát gyűjtöttek. Az Ur áldja meg a testvéri szerető sziveket az ő példájok legyen gyümölcsöző példa. Megjegyezzük még, hogy a Kiss Imre által a maradéki reformátusok templomára adományozott 1 koronát Özevgy György gondnoknak személyesen átadtuk és tegnap gyűjtőkönyvbe irtuk.

Degenfeld József gróf főispán lemondása.

bevégzett tény. Illetékes helyről vett értesülésünk szerint Hajdúvármegye és Debreczen szabad királyi város főispánjáról elhatároztatott, hogy állásától megválk. Ámde értesülésünk is azt bizonyítja, hogy a vármegyei függetlenségi párt megyebizottsági tagjai által elfogadott, aláírt (lapunk szerdai számában megjelent), Szinay Gyula által szerkesztett és a belügyminiszteriumhoz benyújtott beadványra, melyben tekintettel Degenfeld gróf főispán küszöbön álló távozására, sürgetik az aláíró megyebizottsági tagok a főispán lemondásának az elfogadását vagy pedig a vármegyei tisztújítás napjának az elhalasztását akkorra, midőn már az új kinevezett főispán alatt vihető keresztül a tisztújítás, hogy tehetősebbre méltó beadványra szükség volt és idejekorán érkezik. Mert noha a Hajdúvármegye és Debreczen városát legközelebről érdeklő főispáni változás egész befejezett tény, csak hogy ez, elég szomorú, a vármegyei tisztújítás után következik be. A belügyminiszter most tárgya-

lásokat folytat a jelöltekkel. És hogy a főispáni kulissza lovagok által erőszakolt és kilátásba helyezett deczember tizenötödiki bizalmi gyűlés már többé nem változtathatja meg, nem befolyásolhatja felsőbb helyen a Degenfeld főispán esendő sorsát, bizonyítja ezen nemkicsit pikáns megfigyelés és értesítés sem, a mely a családi titokban gazdag képviselőház folyosójáról származik. A főispánt, ki f. hó 11-én fentjárt Budapesten, a belügyminiszter délelőtt fél 11 órától várakoztatta a folyosón és már déli egy óra is volt és még mindig várakozik a főispán, pedig szünet is van és mégsem fogadtatott... Biz ez elég szomorú értesülés azokra, a kik városunk és vármegyénk lemondó leveles főispánja iránt mindenáron bizalmat akarnak kifejeztetni, Bízalom! Hol vagy? Hol vagy ó bízalom?

Vármegyei közgyűlés.

Hajdúvármegye deczember havi rendes közgyűlést f. hó 16-dikán délelőtt 9 órakor tartják meg. Meghívók küldettek szét és bízásra „bizalmas levelek” is a hivóknek, a mezei hadaknak, hogy az ezenidőtájt tartandó „rendszer párti” tisztújító értekezleten többen jelenjenek meg, mint az f. hó 9-én az Angol Királynőben tartott értekezleten, mely tényleg bizalmas és szűkebb körű volt és ha igaz a hír: fűcesal végződött. Jelen voltak: 1 községi bíró, 5 jegyző, 8 virilista polgártárs, egy gróf és két ember, tudniillik választott bizottsági tagok. A derék Hauer Bercei vakarta legjobban a fejét. Ötven emberre főzetett „rendszer párti”, tehát gazdag ebédet és ötven sem maradtak az ebédre. Mi igaz, mi nem e birben, tegyenek róla bizonyosságot azok, akik ott jelen voltak.

A főispán menesztőkkel

foglalkozik tisztelt laptársunk az új Debreczeni Friss Ujság és szörnyű lázas hangon nyilatkozik bizonyos gyalázatos hajszaról, a mit néhány hét óta, akár a vérebe a nemes vadra, egy-pár ember indított Hajdúvármegye és Debreczen sz. kir. város főispánja, Degenfeld József ellen. Valóban részvétet érezünk t. laptársunk iránt, hogy még ily erélyes szavakkal sem lesz képes városunk és megyénk szeretetreméltó főispánját főispáni székeben megtartani; mert téved a t. laptárs, hogy pár izgága ember gyalázatos hajszájának nevezi a főispán menesztést és kedves színesítéssel vérebekehez hasonlítgatja a főispán menesztőket. Sokkal mélyebb dol.okról vagyunk itt szó és tisztább helyről származnak a fölindulás gyökerei; nem pár hitvány emberke izgagságáról, önző hajszájáról van szó; sokkal komolyabb erőkből származik a főispán bukása; ugyanis a Tisza-rendszer korrupciójával a Széll Kálmán miniszterelnök és belügyminiszter tisztult lelkü jog-törvény- és igazságos rendszere viv ütközetet, a melyet serényen és becsületos fegyverekkel támogatnak Debreczen város és Hajdúvármegye függetlenebb, önzetlenebb, az érdek által nem bilincselte elemei is. És az a szomorú a főispánra, már csak rövid idő kérdése a fordulás, hogy a főispán menesztést, mint azt gróf Degenfeld József főispán ur is tanúsíthatná, nem csakélyebb férfiú látta szükségesnek, mint Széll Kálmán miniszter, az erélyes és tiszta kezű belügyminiszter. Ez bizony elég pech a főispánra és rendszerének érdek oszlopaira; de hát abban

már csak nyugodjunk meg, hogy olykor-olykor az igazságnak is győzni kell. Nem személyekről van itt szó uraim; hanem a jog, törvény és igazság elveinek a diadaláról, a mely mellett eltörpül minden gonosz indulat és erőszak. Egyébként ha elhíhető a t. laptárs azon válogatott szavakkal kifejezett állítása, hogy e gyalázatos hajsza csakugyan egy pár véreb indította, ekkor tessék nevének nevezni ezen párembereket, minden bizonynyal nyílt férfiak lehetnek, a kik cselekedetük következményeivel nem szoktak buyócskát játszani és a kik már csak azért is megérdemlik megneveztetésüket, hogy mi, Debreczen város és a vármegye független, be nem hálózott és le nem bilincselte elemei megösmérhessük őket és tisztelettel köszöntsük őket, mert bocsánatot kérünk, a mi véleményünk más a 18 év óta nyomorító és bomlasztó rendszer felől. A mi pedig a mi, elösmérjük, hiányos, elösmérjük főleg kálvinista értesüléseinket illeti a kombinációba velt új főispánok felekezete és rokoni össze kötetései felől, noshát szívesen ösmérjük be, hogy tévedhettünk, noha ez ellen is fedezve vagyunk, mert nem befejezett dologként közöltük vonatkozó híreinket, csak mint értesüléseket, sőt minden harag nélkül igazítjuk helyre még azt is, hogy „Feilitsch Arthur” — mi már azt is megtudtuk, hogy Berthold — nem kálvinista, hanem luteránus; de azt meg már a t. laptársnak kell elösmernie, hogy Feilitsch csakugyan, szabolcsmegyei főispán, bizonyosságul hívjuk erre az egész Szabolcsmegye valamennyi kisbíróját: mert ezt akörülményt Szabolcsban a falusi dőbosoknak is tudni kell. Szívesen elfogadjuk és helyre igazítjuk azt is, hogy dr. Lukács György békési főispán meg jóra való pápista; de az a következtetés a melyet ezen beösméréseinkből vonunk le, ismét csak a mi szeretetreméltó főispánunkra végződik kedvezőtlenül; mert hisz éppen gróf Degenfeld József főispán az, aki kálvinista főkurátorságával takargatja és próbálgatja ellen-súlyozni főispáni rendszerének bünet, bollását, rontásait. Nyilvánvaló tehát, hogy nem mi hanem méltóságos főispán urunk az a férfiú, a kinek politikai szerepkörében is támaszul szolgált a kálvinistasága. Mi azonban nem a kálvinistaságát, hanem a rendszerét bíráljuk a főispánnak; ehez jogunk van; mert hisz a főispánság nem felekezeti kérdés.

Király Ferencz halála.

Király Ferencz dr. volt kamarai titkár és volt orsz. képviselő halála nemcsak Debreczenben, de az egész országban általános és mély részvétet keltett. Az ország minden részéből érkeznek részvétáviratok úgy a mélyen sujtott családhoz, mint a kamarához. — Hegedüs miniszter táviratilag fejezte ki őszinte r e s z v é t é t, ezen kívül az ország összes kamarai részvétáviratokat intéztek a debreczeni kamarához. Király Ferencz végtisztessége ma d. u. 3 órakor volt a Kossuth-utcai hazától.

Halálozás.

Id. Herezegh Gyula folyó hó 11-én reggel hosszas, sulyos szenvedés után elhunyt. Temetése ma délután 2 órakor volt az ev. ref. egyház szertartása szerint a Rákóczy-utczán levő halottas háztól.

A debreczeni „Hortobágy” gőzmalom Aufrecht Alajos és Vilmos városi lisztraktára Csapó utca 4. szám Takarékszövetkezet bérházában megnyílt.

Vadsertés hus

kilogrammonként 60 krért kapható Márkus Jenőnél Dréher söresarnok.

Ha nagy gondtól akar megszabadulni.

hogy mit vegyen karácsonyi és újévi ajándéknak férfiak részére, tekintse meg a „Bikaszálloda“ épületében levő **tajték áru kereskedés, dohányzó eszköz különlegességeit** hol csodálatra méltó olcsó árban és rendkívül nagy választékban minden elgondolható dohányzó eszközök kaphatók.

Ajánlva „Jurátus“ figyelmébe.

Ugy értettük ki az Uj Debreczeni Friss Ujság cikkirójának, „Jurátus“ nak a soraiból, mintha kétségeskedett volna lapunk és a „Civis“ cikkirónk azon allitása felett, hogy a belügyminiszter a szeged városi bizottsági tagok számának az emelésére utasító leiratot intézett Szeged városához. Minden kétség eloszlatására közöljük teljes szövege szerint a sarkalatos fontosságú leiratot:

Szeged szab. kir. város közönségének.

Folyó évi október hó 23 án tartott bizottsági közgyűléséhez 524 sz. a. hozott határozatát, mely szerint Poiczner Jenő törvényhatósági bizottsági tag által a törvényhatósági bizottsági tagok számának újbóli megállapítása, a választási kerületek kiigazítása s ezekhez kepest a szervezeti szabályrendelet 4 §-ának megfelelő módosítása iránt tett indítványa mellőztetett, — a nevezett által közbetett felelősség folytan felülvizsgálat alá véven, azt megsemmisitem, és a város közönségét a törvényhatósági bizottsági tagok számának újbóli megállapítására, valamint a választási kerületek kiigazítására, és a szervezeti szabályrendelet megfelelő módosítására utasítom.

Mert az 1886. XXI. t. cz. 29. § a szerint ott, ahol a bizottsági tagok választása kerületenkint történik, egy-egy választókerületben 200 választónál kevesebb és 600 választónál több nem lehet, — a 30. § szerint pedig minden választókerület csak annyi bizottsági tagot választ, amennyi a bizottságnak választás alá eső tagjaiból, a kerület választóinak a törvényhatóság összes választóihoz viszonyított aránya szerint a kerületre esik.

A törvény ezen rendelkezéseit nem helyezte hatályon kívül az 1892 XXVI. t. cz. rendelkezése, amennyiben az az idézett 29 § nak csak a választókerületek beosztásának tiz evenkint való kiigazításra vonatkozó végbekezdést helyezte hatályon kívül, a 30. §-ról pedig említést nem tesz, minélfogva a 29. §. említett rendelkezései, valamint a 30. §. egész terjedelmében ma is teljes hatályban állanak annál is inkább, mert az 1892 XXVI t. cz. által, a hatályon kívül helyezett rendelkezések ezen részének helyébe lejtetett 1870. XLII. t. cz. 28. §-a csak a bizottsági tagok megbírásalának idejére nevezet tartalmaz elterő intézkedést, egyébként teljesen egyezik az 1886. XXI. t. c. 32. §-ának rendelkezéseivel.

Az 1892. XXVI. t. cz. végrehajtása tárgyában 1892. évi november hó 19. évi 90469 szám alatti kibocsájtott végrendeletre való hivatkozás sem helyt álló; mert ezen körrendelet összes rendelkezéseiből kifut, hogy azok csak a kibocsájtást követő legelső választás alkalmával követendő eljárás szabályozását célozták, minélfogva ezen körrendeletnek oly értelem, mintha az az 1886 XXVI. t. cz. 29 és 30 §-ának említett részét kívánta volna hatályon kívül helyezni, tartalmánál fogva, de azért sem tulajdonítható, **mert törvényt rendeleti uton sem megváltoztatni, sem hatályon kívül helyezni nem lehet.**

Mindezeknél fogva tehát kétségtelen, hogy a bizottsági tagok az 1886. XXI. t. cz. 24. §-ának első és második bekezdésében meghatározott számban, a 29. §. első négy bekezdésében és a 30. §-ban meghatározott módozat és felosztás mellett lévén választandók: a törvényhatósági bizottság megfelelő határozata, mely szerint a választandó bizottsági tagok számának újból való megállapítása iránt a felelősség által tett indítvány mellőztetett, a törvény idézett rendelkezéseivel ellenkezik: **minélfogva a megsemmisítendő és a város közönsége megfelelő eljárására utasítandó volt.**

Miről a város közönségét a f. évi. október hó 31-ről 6006. szám alatt kelt jelentés csatolmányainak visszaküldése mellett értesitem.

Budapest, 1901. nov. 26-án.

A miniszter helyett.

GULLNER
államtitkár.

Ha a burok győznek . . .

Német nevű, de lelkes magyar, kegyesrendi tanárunknak mindig figyelemmel hallgattuk előadásait; de mindannyiunknak az tetszett leginkább, az az óra maradt meg legelőkelőbb emlékezetünkben, amelyet így kezdett: „Hogy mit tehet egy nép a melynek kebelében a hazaszeretet lángol, azt megmutattak a görögök perzsák elleni vésedatában.“

Haj! Nem lehetett még akkor a mi szabadságharcunkról szabadon magyarázni, hat a görögöket alította elenk követendő mintaképű a mi derék tanárunk.

Szentül meg vagyok győződve, hogy a mi 48-as küzdelmünk a világtörténelemben még ezer év múlva is szintén ragyogni fog; de csaknem feltékeny vagyok a burookra, akiknek meszeszerű kitarása még a mieinket is felülmúlja. Gondolom Jakab Ödön már ezeiótt egy évvel olvasta fel a Peleli-társatagban a burokat dicsőítő versét, amelynek refrenje ez volt:

Magyar vagyok; de azt mondom:
A bur a legjobb katona.

Pedig mennyire emelkedtek azóta a hősök a világ szemében és viszont mennyire leszállott az angolok tekintélye, kiknek a burok nemesak mint katonák, de mint emberek is hasonlíthatatlanul nagyobbaknak bizonyultak!

Az a nyomorult, pimasz kapzsiság, a mely az angolok intező köreit elfogta s az a barbarizmus, amelyet tejhatalmu Kitchener Dél-Afrikában nemesak Anglia, hanem a german faj s a keresztényiség szegényére is undorítóan eikövet, csaknem példátlanu allanak az Ujkor történelmében, de még a Középkorében is számot tennének. Viszont pedig az az ügyesség, szívós kitartás és méltó eikeseredésben is humánus bánásmód, a mit a paraszt burok hazájuk védelmében a tamadó, művelt, gazdag és óriási Anglia ellenében tanusitanak: tiszteletet és csodálatot érdemelnek.

Ha bármely bur Hári János tiz év múlva az angol-bar háborúról mesélne: „Hogy vert meg kétszáz bur kétszaz ezer angolt, az angyalat!“ akár el is lehetne neki hinni. A görög hitrege titánjai, kösziklakat dobáló óriásai, félistenei látszanak meglevenedni a burok bámulatos küzdelmében. Sőt a bur nők is párját ritkító kitarást tanusitanak. A tehetetlen angolok pedig már a bur lakvak felgyújtásával s a foglyok leölésével sem érik be, hanem a vad kaffere-

ket is felfegyverezik a burok ellen. Végzetlen önzésükben ugyanis, hogy ezélt érjenek, semmi eszköze sem volt eléggé aljas nekik . . . Miss Hobhouse, aki lenn járt az angolok összpontosított fogolytáborában, maga fogja teljesen leleplezni honfiainak gyalázatos kegyetlenkedéseit, a miket nem menthet semmi. Még ha lázadók lennének a burok, akkor sem lenne szabad az angoloknak emberségükből kivetkezniök, annál kevésbé oly hadviselő ellenféllel szemben, hol az angol foglyokkal oly humanusan bántak, nemcsak Pretóriában, hol magyar ember, Bornemissza őrnagy volt a fogolyország parancsnoka, hanem mindenfelé, mindenkoron és ma is csak nagy néha és némi viszátorlással. Az angol csapatok különben nem valami lelkesen harcolnak, mert érzik támadásuk jogtalanságát. Mihelyest kissé hátrányos helyzetbe kerülnek és nem érelyes a parancsnokuk, a buroknak „Hands upp,“ „Fel a kezekkel!“ kiáltására megadjak magukat, tudván, hogy ép bőrrel menekülnek; mert csak a felesleges ruhájukat, fegyverüket és lovukat veszi el az ellenfél; a tisztéken kívül pedig mindenkit szabadon bocsájt.

De hát mit is ér el Anglia a bár valószínűen győzedelmesen befejeződő dél-afrikai háborújával? Elpazarolt 4—5 milliót. Elvesztette tekintélyét. Lehanyatlott nagyhatalmi állása. Gyászt borított sok családjára, habár a söpredéke is elpusztult. Visszavetette a keresztény polgárosodás ügyét legalább is ötven évvel. Megnöveszti az egész világon a falank militarizmust, ami szocialis forradalmaknak s ujjabb vérengzéseknek Iesz előidézője.

Mindezzel szemben nyer ugyan délen nagy gyarmatot, mely száz év múlva talán ki fogja magát fizetni, de addig is tetemes haderővel állandóan megszállva kell ezen távol eső területet tartania, mely sokáig szálka lesz az ő testében és mindenesetre örökös szegényfolt a lelkén. De az angol nem bánja ezt. Neki Rhodes Cecil a Messiasa, Chamberlein a prófétája, mert pénz az istene. Ezért rabol, öl, ezért képes mindent ami szent, lábbal tiporni, ezért vete medik még arra is, hogy faj- és hitkonait lehetőleg kipusztítsa, ráduplázza még indiai embermészárlására is. Es mindezt a humánus Európa nézi s türi!

De hát a társadalom nem épen ilyen? Avagy a pénz hatalma nem üli mindenféle orgiát? És ha még vakmerő henezeges is járul hozzá: a nem diadalmaskodhatik-e világszerte mindenben?

Csak mikor esordultig telik a pohár, csak mikor mar közbotranyt okoz a tett, avagy mikor egy-egy kiváló jellem Megálljt kiált. Iörök meg a pénz hatalma s jön el a megtorlás. Ezt a Megálljt várjuk VII. Edwardtól, ami a történelem legnagyobb alakjai közé emelte volna, a nagylelkű melleknévvel díszítve tel őt. Vártuk II. Miklós cártól és remeltük II. Vilmostól, de miadhiába. A népek a burok mellett vannak ugyan; de még mindig nem elég erősek arra, hogy az igaz ügyet megvédhessék. — Majd eljön annak az ideje is. Most csak az isten buntező keze sujthat le a gonoszra, a mely kéz különben talán maris mutatkozik az angolok csekely sikerü erőlködésében.

Es hátha minden pénz, embertömeg és gonoszság ellenére diadalmaskodni fog a burok nagyhitúsége és hazaszeretete? Oh szép gondolat, oh szép álom! Az egész emberiség erkölcsi megújulása, megújulása származik belőle, mely az igazi művelődés útján biztosan és gyorsan vezetni őt előre s talán maga az angol is jobb utra térne!

Népek Istene! Tégy csodát! Mutasd

Debrecen 1901

247

01

meg nagy imádandó hatalmat! Mert az angolok teljes győzelme minden reményünket porba sújtaná . . .

CSARNOK.

Rádayról.

Irta: Vay Sándor gróf,

Mintha a régi betyár romantika históriái elevenedtek volna föl lelkünkben, mikor Ráday Gedeonnak, a hajdani híres vaskezü szegedi kormánybiztosnak a haláláról olvastunk. A szabadságharc után sötét napok következtek. A Bach korszak járma kifárasztotta, elfasította a magyart. A krimi háboru után nem várt már senki sem jót. Még a legvérmesebb hazafi is felhagyott mindenféle reménykedéssel. Ittak és mulattak az urak, — de sirva vigadás volt ez. Mintha a nemzetet temetve, mindennap valami óriási halotti tort ültek volna. Ebből a komor tespedésből, ebből a sirva vigadásból maradt valami a kis alkotmány elmúlása utánra is. A nemes urak — a rövid, kócsagos, kardos szereplés után jsmét visszavonultak falusi kuriákba. Ausztria pedig ment végzete — Königrätz elé. A Bach és Schmerling szisztema alatt nagyon felvirágozott az utonálló bandák sora.

Ezrevel fosztogatták ki az utasokat, ötvenen, százan tüntek el nyomtalanul, akkor esett az izsáki híres postarabias is. Tisza—Duna közét a Bogár fiuk tartották rettegésben, Szeged vidékét Rózsa Sándor bandája. És szabadon tehettek mindent, mert a Magyarországot politikai fogalomná tenni akaró Bach miniszternek az volt a célja, hogy az ország állapotai minél sötétebbek legyenek, hogy a külföld előtt minél jobban befeketithessenek bennünket. A betyárokat a nép is segítette, mert gyűlölte a zsandárt, az államhatalmat s kötelességnek tartotta legalább valaminek pártolni a szabadságot.

Az alföldön már lehetetlen volt élni. Senkinek az élete sem volt biztos, utójára föltépték a vasuti sineket is és kirabolták a vonatot. Hatvan hétig tartott ez így. Ekkor küldte le Wenckheim Bela Ráday Gedeont. Tevékenységét ismeri mindenki, köteteket írtak róla, legendás alakká vált. Emlékének még életében szobrot emelt a koszorus író, aki szájhagyomány után egyik regényének hőseit ő utána mintázta. A Lélekidomár hőseit, Lándori Bertalant. Ez a Lándori, a kinek élete olyan gyönyörű szép volt, meghalt. Áldás emlékére, mert Ráday Gedeonnak köszönheti Magyarország az Alföldet, mely ma virul és halad előre a kultura ölében.

Nagy család ivadéka volt Ráday Gedeon gróf. II. Rákóczi Ferencz híres kancelláriusának, Rádai Pálnak sarja. Atyja Rádai László, anyja Wartensleben Ida grófnő a Magyarországra szakadt jeles család sarja, Mint gyermekifju végig küzdötte a szabadságharcot Ráday Gedeon s mindenütt orosz-lámbátorságnak adta tanujelét. Erről volt híres kormánybiztos korában is. Ma is beszélnek Szegeden, hogy ment be tul a Tiszán egy tanyára s mert a pandurjai nem merték, követni egyes egyedül, pusztá kézzel, egy ökölesapással fegyverezte le a híres betyár Kovács Ferkót.

Mikor Rózsa Sándort elfogták, személyesen vállalta Ráday. A puszták királya konokul hallgatott. Végre így szólt a gróf:

— Hát megengedi a becsületérzésed, hogy helyetted ártatlanok szenvedjenek?

Ez hatott. Mikor a rablónak a becsületére appellált Ráday, kivallott mindent Rózsa

Sándor. Hogy a vallatás után elvezették, nagyot sóhajtott:

— Pedig csak azzal az egy szavával vett le a lábomról a méltóságos ur.

Semmi rang sem impontált Rádaynak.

Éppen úgy elfogatta a frakkos orgazdát, mint a szürös szegény legényt. Elmondja ezt Jókai remekül az ő Lélekidomárjában. A Trauhhold bankarok százával teremtek akkor. Egyik alföldi dusgazdag kereskedő is belekerült a krédóba. Kiment hát Rádayhoz, aki grófnak nagyon szegény volt — és letett az asztalra husz darab vadonat új ezrest. Ráday csak integetett a fejével:

— Jó, jó, de ez csak önért dukál nekem. Csak nem gondolja, hogy huszezer forintért egy egész orgazda komániát futni hagyok?

A kalmár alkudni kezdett. Végül egy takaros, kerek summácskában meg is állapodtak. Most Ráday megrázta a mellette levő csemettyűt. Hanyat homlok rohant be két pandur.

— Vasaljátok meg ezt a gazembert! — szólt, hideg vérrel mutatva a dusgazdag kereskedőre. Ezt a napot követte a vallatásoknak ama nevezetes éjszakája, mikor Szegednek legtekintélyesebb, legdusdagabb hatvanhét polgára került abba a börtönbe, a melynek romjai még látszanak a mai Szegednek remek sétányán.

Ráday szegényül halt meg és elfeledve. És a magyarnál még szokásos egyetlen hála nyilatkozatot sem róhatta le a nemzet, mert unokaöccsége elvitte a híres kormánybiztos porhüvelyét az ikldai nemzetségi sirboltba. Oda, ahol még egy darab föld azoké a Rádayaké akik elmondhatják, hogy az elpusztult fejedelmi vagyonnak minden fillére a hazai kultura, irodalom és művészet oltárára hozott áldozat volt.

Nyiltér.

Szemben azzal a körülménnyel, hogy a várost ismét idegen könyvügynökök árasztják el, szíves figyelmébe ajánljuk a t közönségnek, hogy minden hazai vagy külföldi irodalmi terméket **egyzazon áron és fizetési módokat mellett szállítunk, mint bármely idegen czég.**

László Albert és társa

könyvkereskedése.

Donogán és Somossy

Kunz József és Társai utódai czégnél

Kistempiom bazár

a karácsonyi idényre

rendkívüli olcsó áron kaphatók

Asztalneműek, vásznak, zsebkendők, nyakkendők, gallér és kézelők, harisnyák, kész fehéreneműek, színes alsó szoknyák, mosó velez, francia flanel

Női ruhaszövetek.

Fekete és színes selyem. Mosó bársony. Szőnyegek. Takarók és pokróczok.

Egy budapesti nagy szerszám és vasalás üzlet

ügyes, szakképzett, jellemes és megbízható keresztény

üzletvezetőt

keres. Kivántatik a szerszám és vasalás szakmában való teljes jártasság, megnyerő külső, irodai képzettség és a magyar és német nyelv tökéletes bírása. Ajánlatok az életkor, családi állapot és az eddigi működések pontos megjelölésével „W. L. 8508.” jelige alatt **Haasenstein és Vogler** (Jaulus és Társa) hirdetési irodájához BUDAPEST intézendők.

Leszállított árak!

Leltározás alkalmából december hó folyamán a raktáron levő

Női ruhaszöveteket

színes selymeket, mosó velezeket, atlas-satint és batisztokat, haraszt-kendőket, valamint

szőnyeget, függönyöket

tetemesen leszállított áron árusítjuk el.

SZABÓ LAJOS FIAI

Debreczen, Rózsater.

Több ezer darab maradék női ruhaszövetekből feltűnő olcsó áron. 7 méter egy ruhának való női divatszövet 1 frt 75 kr.

Fűszer üzlet áthelyezés.

Kontsek Géza

fűszer, csemege és nagykereskedő, lapunk útján tudatja a n. é. közönséggel, hogy tetemesen megnagyobbított és dusan felszerelt

áruraktárát

a Kossuth-u. 7. sz. a.

ujjonnan épült Kardos-féle házba helyezte át.

